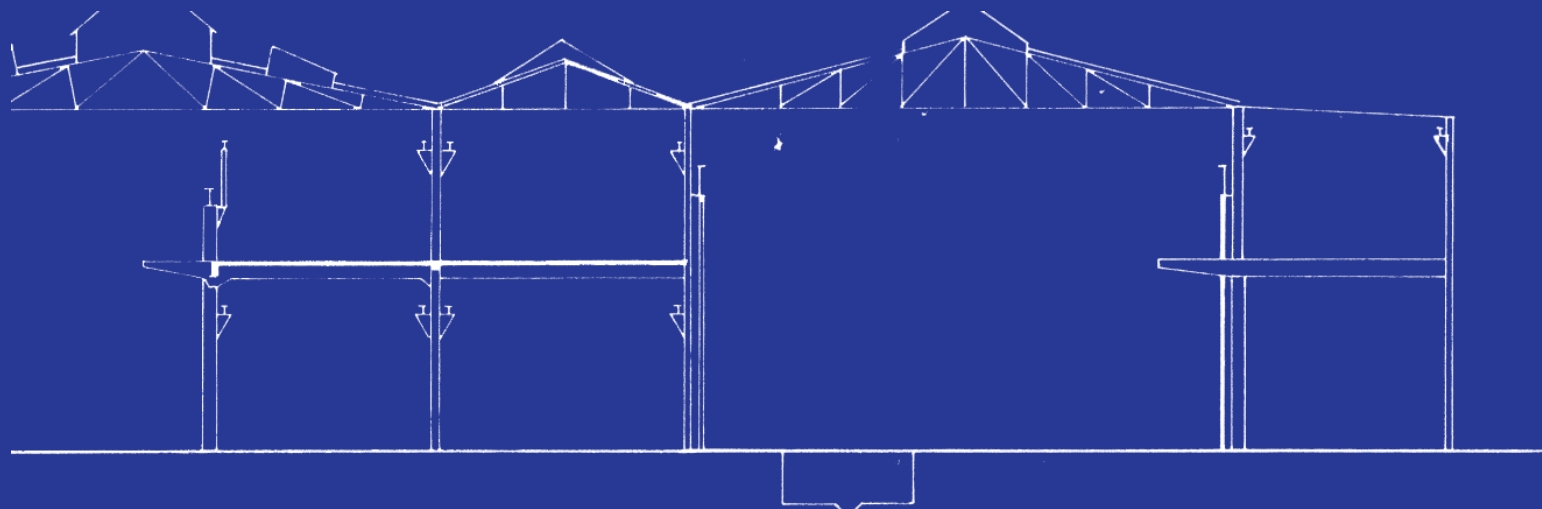

ET UDDANNELSESSTED FOR MARITIME HÅNDVÆRKSFAG

Kulturary, Transformation og Restaurering

Anne Sophia Holm Warburg

ET UDDANNELSESSTED FOR
MARITIME HÅNDVÆRKSFAG

Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler
for Arkitektur, Design og Konservering

Institut for Bygningskunst og Kultur

Kandidatprogrammet i
Kulturary, Transformation og Restaurering

Anne Sophia Holm Warburg
140302

Vejledere
Christoffer Harlang
Charlie Steenberg
Nicolai Bo Andersen

Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler
for Arkitektur, Design og Konservering

ET UDDANNELSESSTED
FOR MARITIME HÅNDVÆRKSFAG

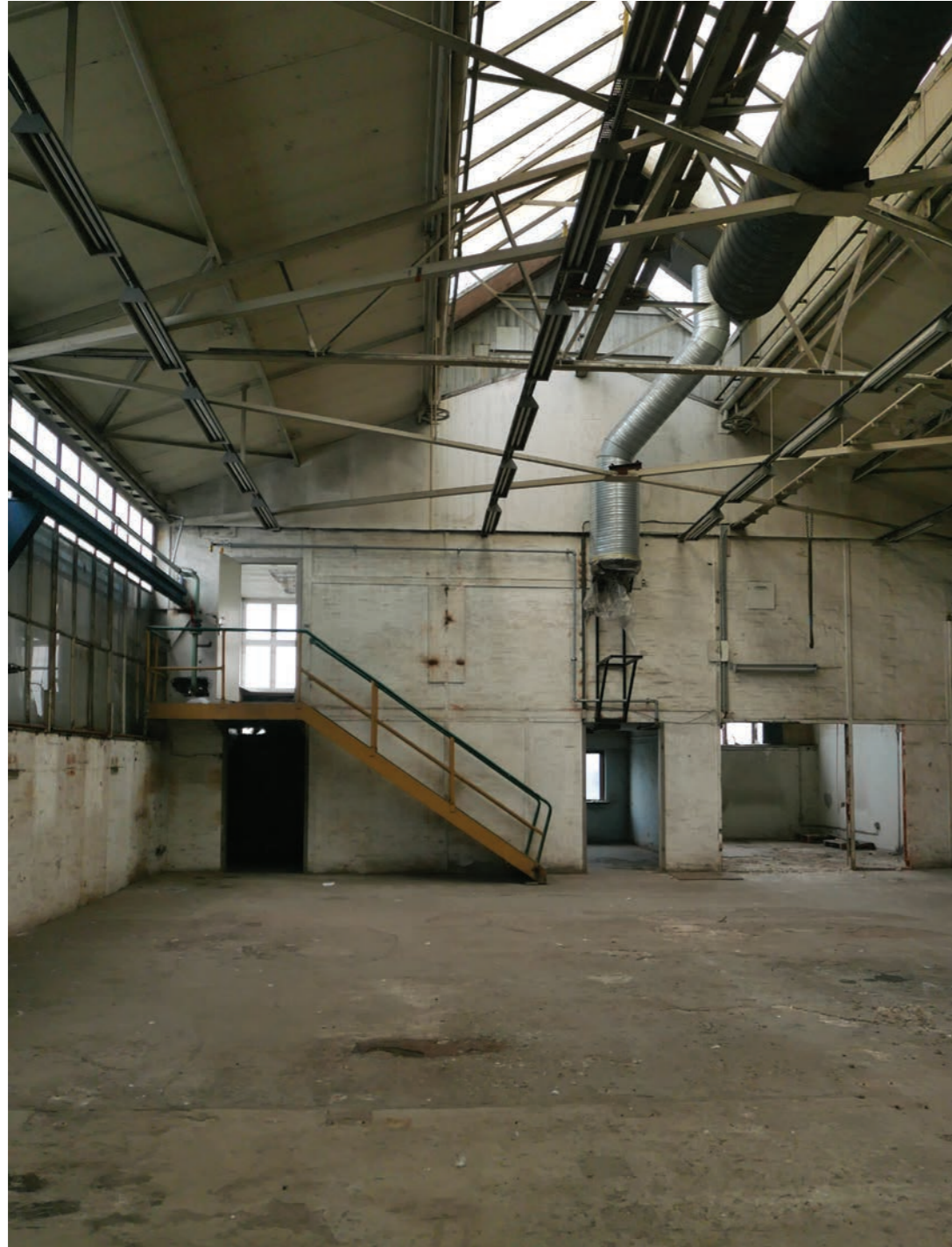
INDHOLD

TILGANG	side 8
STEDET	side 10
Historien	side 14
En stærk identitet	side 16
SKOLEN	side 18
Program	side 20
Rumprogram	side 22
BYGNINGEN	side 24
Metode	side 30
AFLEVERING	side 32
LITTERATUR	side 34

“Disse bygninger er smukke, fordi de er skabt af en byggetradition med måske århundreders erfaring. Det er ikke arkitekturens storværker, men de kan være mesterværker udført i fremragende håndværk. Med naturlig form, konstruktion og rigtig anvendelse af egnede materialer bliver resultatet disse smukke huse, som vi føler er danske, passer sammen, hører til det danske landskab og kan smykke naturen. De skal ikke værnes og bevares fordi de er gamle, men fordi de er smukke og har bygningskulturel værdi. Og de værnes bedst ved at bruges og indgå i dagliglivet, ikke som museumsgenstande, men som brugsgenstande, der forener den skønhed, det gode håndværk har givet dem med en anvendelse og indretning, som hører til i dag.”

Kaj Gottlob

Hal 19

TILGANG

I 100 år blev der bygget skibe på værftet på Helsingør havn. Efter skibsværftets konkurs overtog Siemens hallerne, og siden deres udflytning i 2013, har hallerne stået helt eller delvist funktionstømte.

Havnen rummer en stærk historie. Kronborg sætter scenen for læren om de danske konger, på biblioteket i kulturværftet læser vi om det gamle værft og byens historie og i værftets gamle dok 1, på Museet for Søfart, oplever vi fortællingen om Danmark som søfartsnation. Kronborg og Museet for Søfart ser tilbage i historien, og værftshallerne nu skal ind at rumme nutiden.

Med værftshallerne som historisk baggrund, som smukke og rå rammer samt et øget politisk fokus på de håndværksmæssige uddannelser, er mit mål med min afgangsupgave at skabe et sted for læring og uddannelse i det gode håndværk, et sted der sætter fokus på de danske håndværkstraditioner som et kvalitetsstempel.

STEDET

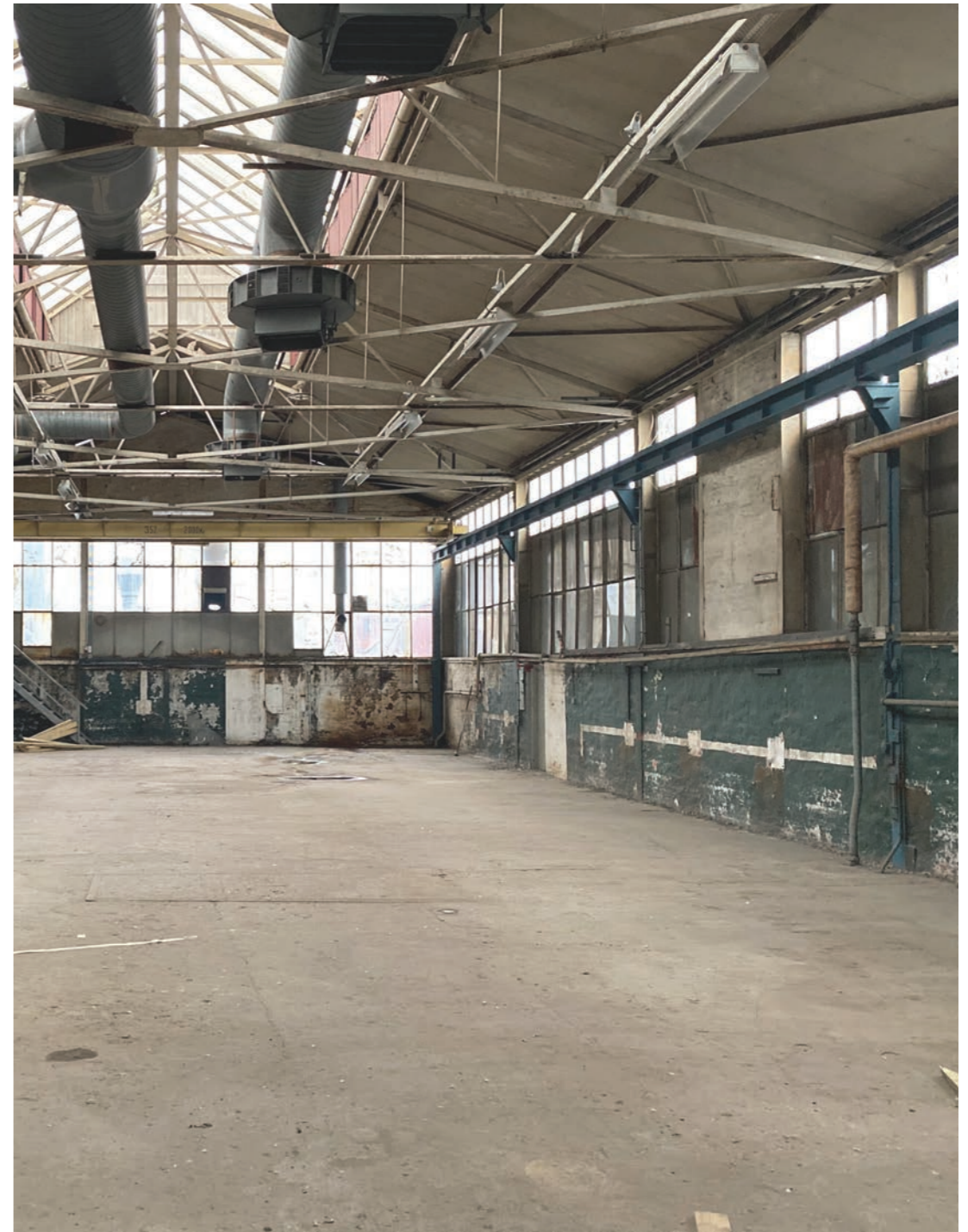

1:5000

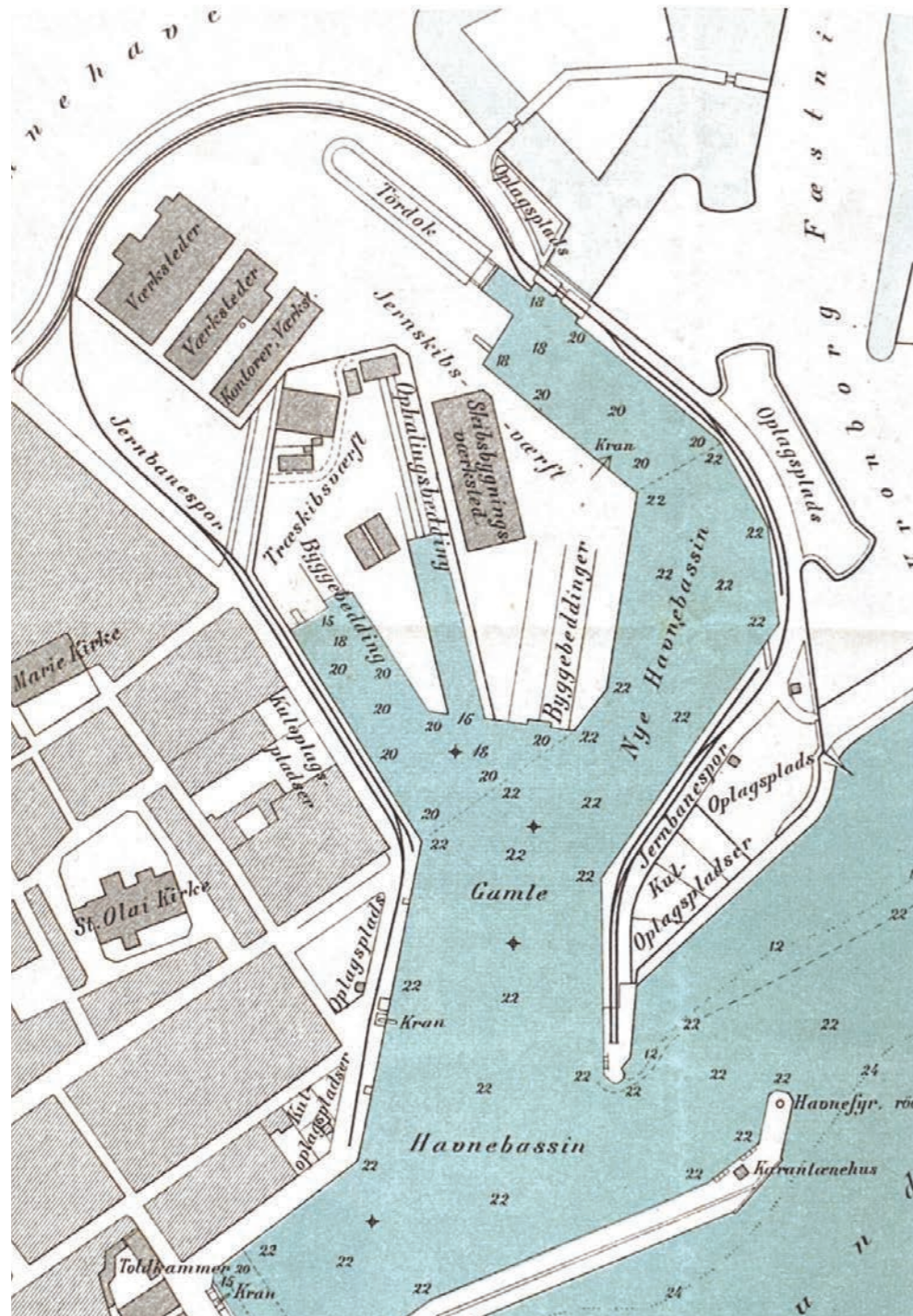
Værftet er placeret på kanten af Øresund, mellem Kronborg Slot og Helsingørs historiske bykerne. Værftet har en central placering geografisk og historisk. De tomme værftshaller opleves lukkede fra havneområdet ved første øjekast. På kulturværftet er der mennesker og liv, men det har samtidig en meget lukket bagside ud mod den lange smalle passage mellem kulturværftet og Hal 14. Hal 14 er den største af hallerne, og opleves som stedets “darling”: Den bliver brugt til store koncerter, prisuddelinger, festivaler og forskellige kulturelle events.

Den Røde Plads prøver at mime et knudepunkt, et lille mødested mellem de tomme haller, Kulturværftet og Værftsmuseet. Pladsen får dog snarere status som parkeringsplads og en arbejdsvej for kulturværftets medarbejdere, mellem restauranten og lageret i Hal 19. I modsatte ende, i Hal 21, ligger Værftets Madmarked, som er velbesøgt af byens borgere og Kronborgs gæster. Madmarkedet ligger i det nordlige hjørne af værftets grund tæt på den store parkeringsplads og er derfor lettilgængeligt ved ankomst i bil.

Værftshallerne er delvist omkranset af den gamle ringmur, der går fra syd til nord, og grænsen mod Hornbækbanens ensporede jernbane. Overfor Værftshallernes karakteristiske gavle ligger Museet for Søfart, gravet ned i jorden rundt omkring den gamle Dok 1.

HISTORIEN

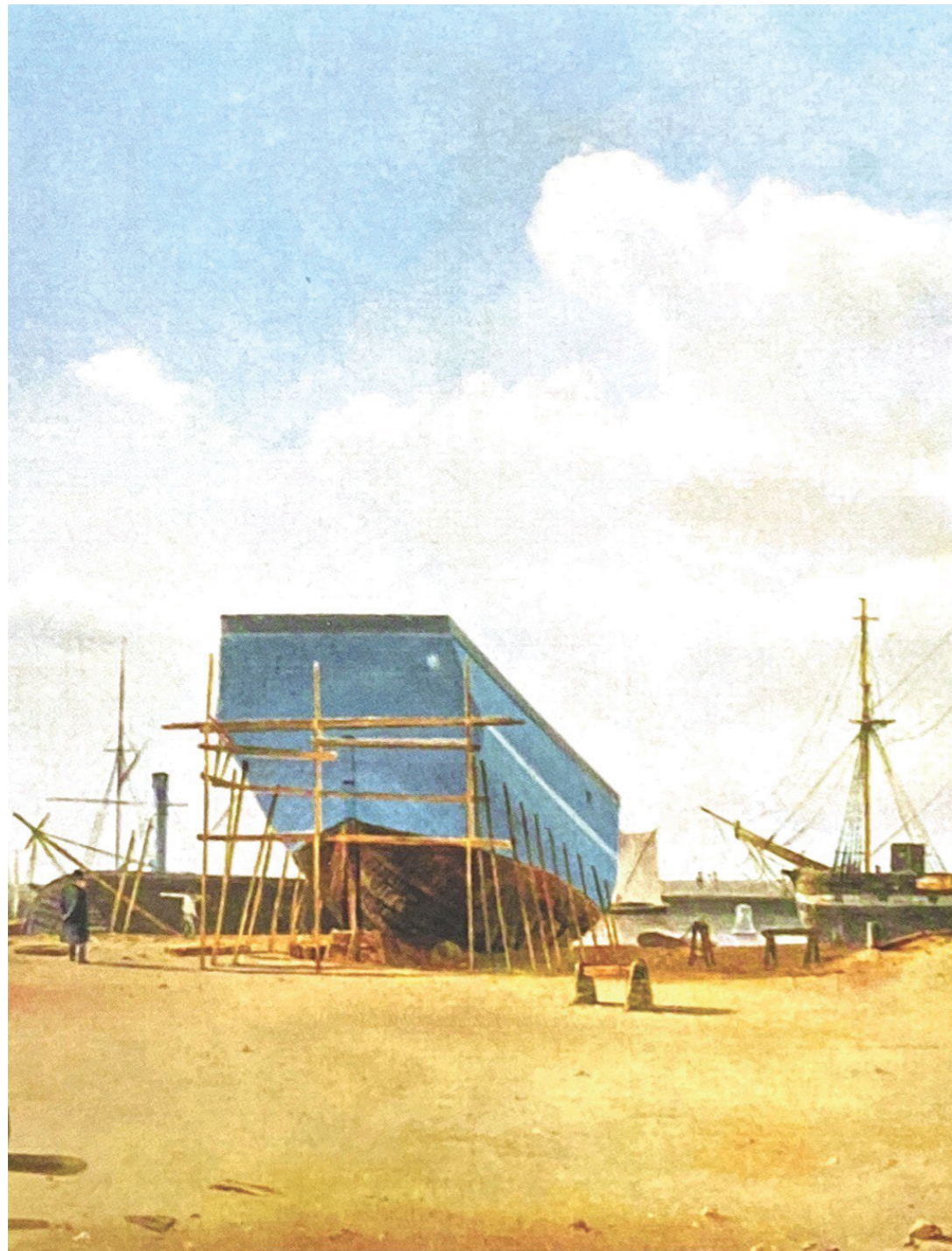

Historisk kort over værftet ca. år 1890.

Skibsværftet i Helsingør blev grundlagt den 1. marts 1882 af Mads Holm, og hermed lød startskudet til et industrielt gennembrud for byen. Værftet blev hurtigt byen største arbejdsplads med 700 ansatte inden for det første år. Fra start blev Hal 14, 16, 17 og 19 opført efter tegninger af Johannes Emil Gnudtzmann. Senere kom de andre haller til i takt med værftets vækst.

I 1886 bestilte staten to transportbåde, den eneste ordre værftet modtog det år: Der var nedgangstider for værftet. I årene efter fik Mads Holm vendt udviklingen, og værftet havde igen nogle gode år, der gjorde at man i 1890 måtte udvide Hal 14 med 3 fag mod byen. Efter 1891 fulgte der igen vanskelige år for værftet, der begyndte at gå ind i forskellige brobygningsprojekter, men ved udgangen af århundredet beskæftigede værftet omkring 1000 mand. Under besættelsen var der igen hårde tider på værftet, da det var svært at anskaffe materialer til at bygge med. I efterkrigstiden kunne værftet igen blomstre op, frem til lukningen i 1983.

Værftet var Helsingør og Nordsjællands største arbejdsplads, og har været et fyrtårn i den danske værftsindustri. Det repræsenterer en branche, der har været et vigtigt element i den danske industrihistorie, men som er svundet hen. Værftet har sat et betydeligt præg på Helsingør økonomisk, kulturelt såvel som socialt, og har hertil også spillet en afgørende rolle for byens industrialisering.

*Skibsbyggerpladsen mellem Kronborg og Øresunds Toldkammer.
Malet af Emanuel Larsen, 1848.*

EN STÆRKT IDENTITET

Skibsværftet spiller en fremtrædende rolle i Helsingør. Værftet fylder fysisk meget i bybilledet, på grund af det store og centralt beliggende område det indtager mellem Kronborg og den gamle bymidte. Mentalt fylder værftet lige så meget: Værftet udgør en stor del af Helsingørs historie og identitet.

I 1960'erne havde 15 % af byens befolkning deres daglige gang på værftet. Fløjtsignalet, der lød morgen, middag og aften ud over Helsingør, styrede hverdagslivet i byen.

Men det er ikke kun værftet der har haft stor indflydelse på Helsingør. Kronborg og Marienlyst Slot spiller også en stor rolle for byens historiske islæt.

I fremtiden vil værftet igen kunne samle byen. Værftsområdet kan blive det hængsel, der binder Kronborg og den historiske bykerne sammen, både fysisk og mentalt.

Hallerne kan igen blive det sted i byen, hvor alle færdes og mødes.

Fotograf: A. L. Christiansen.

SKOLEN

I 2013 flyttede uddannelsen for de maritime håndværksfag fra Helsingør til Hillerød, som et led i en spareplan. Helsingør Kommune har et stort ønske om at tiltrække maritime uddannelser til byen. Der er fremgang på uddannelsen og de har ikke optimal plads i de lokaler de har til rådighed i dag. Der er derfor et stærkt ønske om, at flytte til en havn, hvor uddannelsen hører hjemme.

Lige nu optager skolen 25 lærlinge hvert halve år, men ønsker at kunne øge optaget. Dette bliver muligt ved en flytning til værftshallerne.

Der bliver talt med store armbevægelser om uddannelsens fremtidsvisioner. Da de i forvejen uddanner folk til hele verden, er der i den grad også et ønske om, at have en international linie, kørende parallelt med den eksisterende dansksprogede linie, som de tilbyder nu.

Skolen er en landsskole, dvs. at de er den eneste skole i landet der tilbyder uddannelsen de skal derfor, uanset antal tilmeldte, opstarte hold for dem der er. Selvom der lige nu står folk på venteliste.

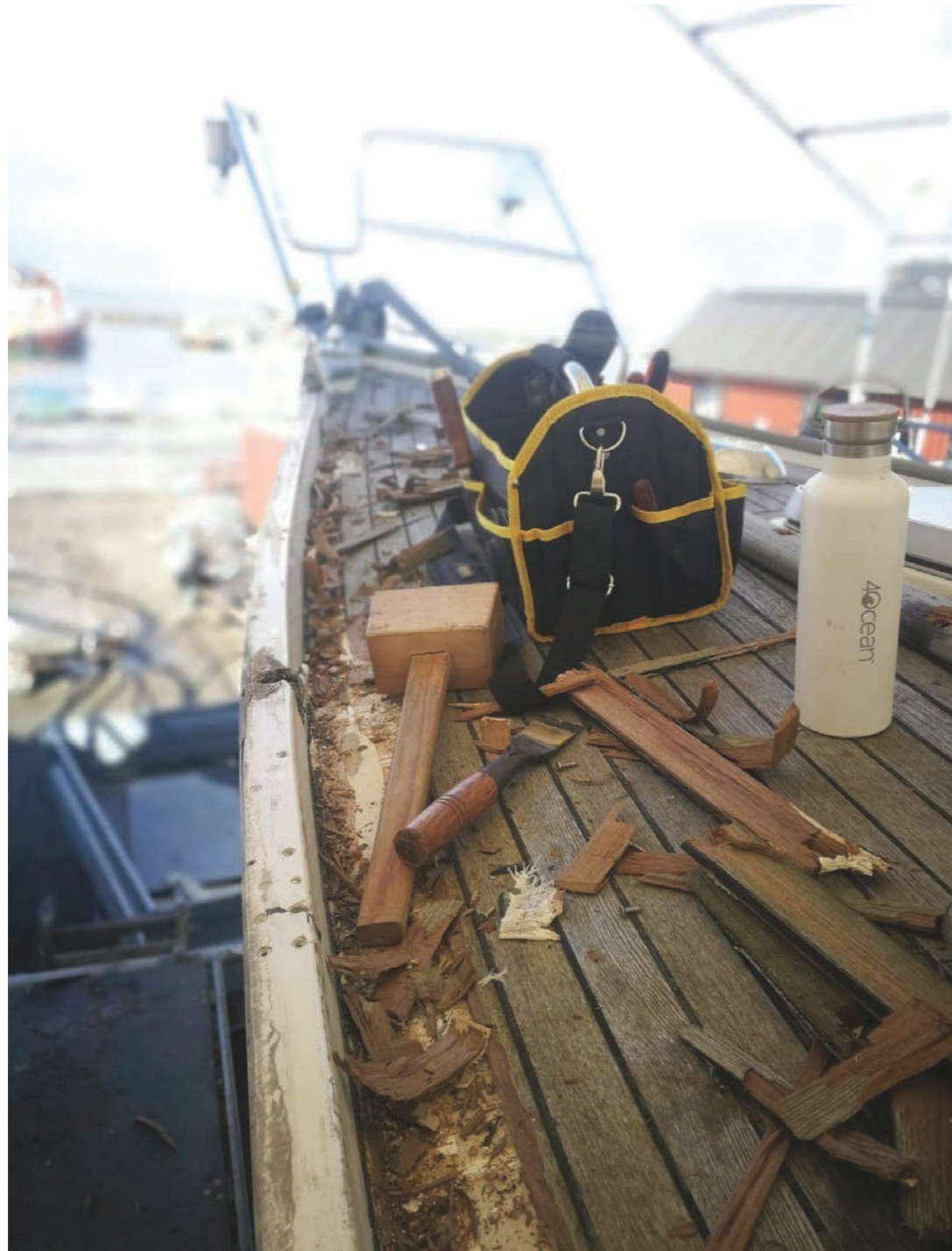

Fotograf: A. L. Christiansen.

PROGRAM

Programmet for mit afgangprojekt er en flytning af uddannelsen for de maritime håndværksfag fra den tekniske skole U/Nord i Hillerød til Hal 19, på det gamle stålskibsværft i Helsingør.

Med et øget politisk fokus på de håndværksmæssige uddannelser samt et ønske fra uddannelsens side om mere plads, bliver min opgave at skabe smukke rammer for uddannelse.

Fotograf: A. L. Christiansen.

RUMPROGRAM

På uddannelsen arbejdes der med træ, metal, kompositmateriale, maskiner som 3D- printere og CNC fræsere. Derudover er der også brug for ganske almindelige undervisningslokaler.

Vejledende oversigt:

Træværksteder	600 m ²
Metalværksted	300 m ²
Kompositværksted	300 m ²
Sejlmagerloft	300 m ²
Omlædning ren	50 m ²
Omlædning ikke-ren	50 m ²
Toiletter	50 m ²
Toiletter i forbindelse med det ikke rene område	25 m ²
Fysiklokale	100 m ²
Minimum 2 undervisningslokaler	75 m ²
Maker space (til 3D printere og mindre maskiner)	200 m ²
Lærlinge/frokoststue	75 m ²
Kontorer	150 m ²
Lager og opbevaring	200 m ²
Samlet areal ca.	2.500 m ²

Tandsnitrækken på Hal 14

BYGNINGEN

Værftshallerne består, på nuværende tidspunkt af otte haller og bygninger.

Hallerne bærer præg af de mange lag, der er kommet til igennem tiden. De ældste haller, Hal 14, 16, 17 og 19, står næsten som da de blev opført ved værftets grundlæggelse i 1882. De er opført af bindingsværkslignende konstruktioner af stål med murstenstav, af håndstrøgne mursten, der giver de gamle bygninger et fantastisk spil på de ydre og indre vægge.

Tagkonstruktionerne består af tynde stålrammer. I de store haller, finder vi de karakteristiske ovenlysvinduer. Under ovenlysvinduerne er der små låger af træ, der tidligere har fungeret som naturlig ventilation, man manuelt har kunne åbne og lukke. På taget findes der fine kobber trapper, som bliver formet af ovenlysvinduerne. Flere steder i hallerne er der gamle unikke jerntrapper, som er lavet til stedet af værftsarbejderne. En del porte og døre er udskiftet med nye i aluminium, og der er flere steder lagt trapez plader, udenpå de originale facader. Små bygninger af skurliggende karakter af træ, skyder frem flere steder, særligt på bagsiden af hallerne.

De gamle vinduer er lavet af stålrammer med enkeltlagsglas. Der er flere typer af vinduer, men særligt et vinduesmønster går igen og smyger sig om bygningskroppene. En tynd stålramme med seks vinduesglas i bredden og med to eller tre vinduer i højden, hvor ét vindue kan åbnes.

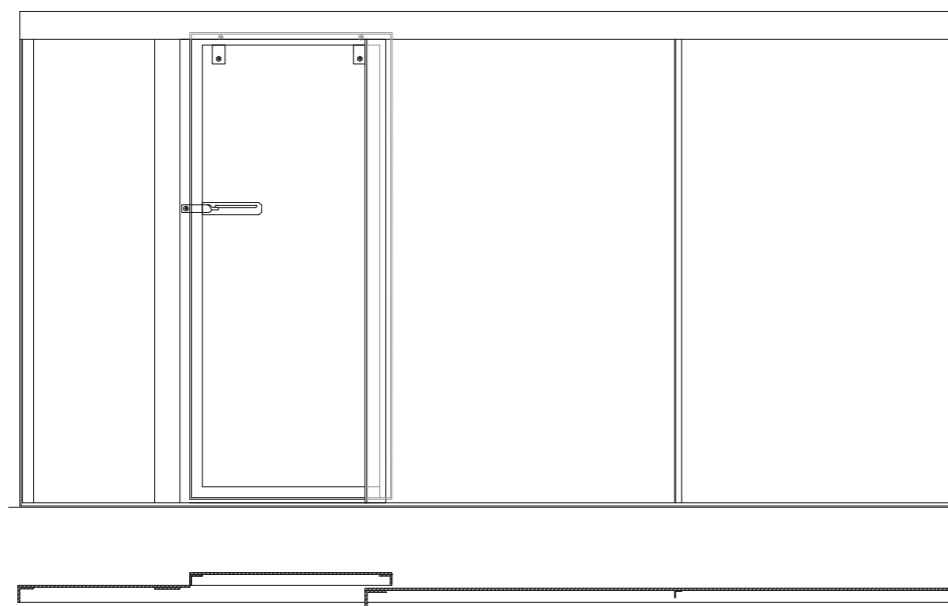
Værftshallerne indeholder arkitektoniske kvaliteter, i form af de gamle vinduer, de indre porte og murværket. Overordnet set synes hallerne at være i fin byggeteknisk stand, der trænger til en kærlig hånd.

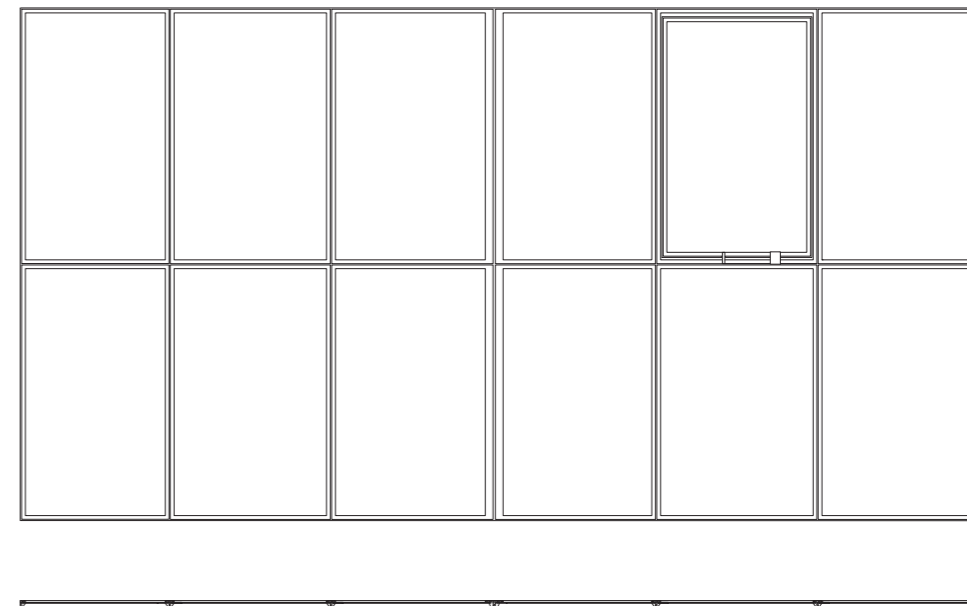
Facaden på Hal 19.

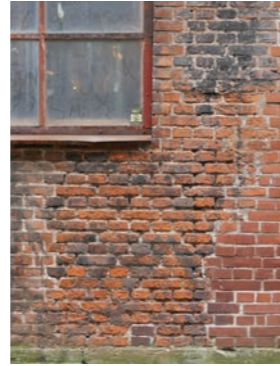
Facaden på Hal 18.

Opmåling af skydedør 1:30

Opmåling af vinduesparti 1:30

METODE

LANDSCAPE, STILL LIFE, PORTRAIT udgør tre forskellige tilgange, der stiller tre forskellige spørgsmål til arkitekturen og beskriver tre forskellige skalatrin.

Landscape forholder sig til landskabet og byen, til de større sammenhænge og bymæssige relationer. I 1:500 vil jeg forholde mig til facadetakt, bevægelsesforløb og bebyggelsesmønstre.

Still life har med bygningen at gøre: Bygningsvoluminet, rummet og konstruktionen. I 1:50 vil jeg komme tæt på bygningen karakterbærende kvaliteter.

Portrait sikrer detaljen: Materialernes stofflige egenskaber, syntaks og byggetekniske sammenhæng beskrives i 1:5.

Tilgangen er fundamentet for en arbejdsmetode, der sikrer at den arkitektoniske forslagsstilling ikke bliver hængende i den samme mellemskala - i et enkelt, kompositorisk spørgsmål.

SKIN, MEAT, BONE er en metode til at forstå en bygning som henholdsvis facade, rum og struktur. Herudover betegner begreberne tegningsformaterne ved dobbelt retvinklet projektion: facade, plan og snit.

Skin-meat-bone bruges som både analyseredskab, afleveringsformat samt en arbejdsmetode til at udvikle bygningens betydningsbærende dele.

Fotograf: A. L. Christiansen.

AFLEVERING

VEJLEDENDE OVERSIGT:

FÆNOMENOLOGISK REGISTRERING

Album, notat, rids

TEGNINGER

1:500, 1:50, 1:5

MODEL

Snitmodel 1:20

VISUALISERINGER

LITTERATUR

BØGER

Poulsen, Georg mf. *Da værftstøjtjen lod - Værftstiden i Helsingør 1882 - 1983*. Helsingør Museumsforening. 2004. 1. udgave.

Poulsen, Hanne. *Helsingør værft 1882 - 1982*. Særtryk af Handels- og søfartsmuseets årbog 1982.

Pedersen, Kenno. *Helsingør - som fotografen så det : Helsingør værft 1882 - 1982*.

Bengtsten, Henrik og Kenno Pedersen. *Skibsværftet Helsingør ... historien om en drøm*.

Harlang, Christoffer mf. *Om bygningskulturens transformation*. Gekko. 2015. 1 udgave, 1. oplag.

Zahle, Karen mf. *De gamle mestre*. Arkitektens forlag. 2000.

Pallasmaa, Juhani. *Arkitekturen og Sanserne*. Arkitektens Forlag. 2014.

Rasmussen, Steen Eiler. *Byer og Bygninger*. Forlaget Fremad København. 1949.

Rasmussen, Steen Eiler. *Om at opleve Arkitektur*. G.E.C. Gads forlag København. 1957.

ARTIKLER

Sabroe, Jesper. *Bådebyggere og Sejlmagere har kig på værftshallerne i Helsingør*. Frederiksborg Amts Avis. Lørdag 4. januar 2020, sektion 1, side 3.

ØVRIGE SKRIFTLIGE KILDER

Værftshallerne - bevaringsværdier, byggeteknisk tilstand og udviklingsmuligheder. Lokalplanen.

DIVERSE

Laura Albeck Ibsen, Helsingør Kommune.

Jacob Krøyer Olsen, Uddannelseschef U/Nord i Hillerød.

Andreas Lund Christiansen, Bådebyggerlærling.

Materiale fra U/Nord

